

KAFDAĞI

Cilt:5, Sayı:1, Haziran 2020, 66-85

Gönderim Tarihi: 15.05.2020

Kabul Tarihi:02.06.2020

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM PERSPEKTİFİNDEN ALTERNATİF TURİZMİN DİDİM DESTİNASYONU İÇİN ÖNEMİ Importance of Alternative Tourism for Didim Destination from Sustainable Tourism Perspective

Ferdi AKBAŞ

Dr. Öğr. Üyesi., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Kadirli Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi
Coğrafya Bölümü, Kadirli / Osmaniye
ferdi.akbas45@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-1899-1458

Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Turizm olgusunun gelişim süreçlerinin sürdürülebilir çizgide devam edebilmesi için yerel halk, yerli ve yabancı turistler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, turizmle ilgili kamu kurumları, özel kurum ve kuruluşlar gibi birçok paydaşın gelişim plan ve projelerine dahil edilmesi sağlanmalıdır. Söz konusu paydaşlardan yerel halk, yöreye gelen yerli ve yabancı turistler sürdürülebilirlik kavramının hayata geçmesi için kilit role sahiptir. Bu kapsamda, ilgili paydaşların algı ve tutumları son derece belirleyicidir. Araştırmanın amacını fiziki ve beşeri açıdan birçok turizm ögesine sahip olan Didim destinasyonuna uygun olan alternatif turizm türlerinin tespit edilmesi ve söz konusu turizm türleri hakkında yerel halk ve yöreye gelen yerli ve yabancı turistlerin algı ve tutumlarını ortaya çıkarabilmek oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veriler nitel veri toplama yöntemlerinden olan anket uygulaması ile elde edilmiştir. Anket formları Cronbach Alfa analizinden geçirilmiş ve elde edilen değerler çalışmanın uygun bölümlerine eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alternatif Turizm, Sürdürülebilir Turizm, Didim Destinasyonu

Abstract

The phenomenon of sustainable tourism in a line so they can continue the development of local people, local and foreign tourists, NGOs, universities, tourism-related public institutions, private stakeholders, such as institutions and organizations to be included in development plans and projects for many of should be provided. Local people, local and foreign tourists from the region have a key role to play in the implementation of the sustainability concept. In this context, the perceptions and attitudes of the relevant stakeholders are extremely decisive. The aim of the research is to identify alternative tourism types suitable for Didim destination which has many tourism elements in physical and human terms and to be able to reveal the perceptions and attitudes of local people and local and foreign tourists coming to the region about these tourism types. The data used in the research was obtained through the survey application which is one of the qualitative data collection methods. The survey forms were passed through Cronbach Alpha analysis and the results were added to the appropriate sections of the study.

Keywords: Alternative Tourism, Sustainable Tourism, Didim Destination.

Giriş

Bir ülke ve bölgenin kalkınma ve büyümesi o bölgedeki kaynakların etkin biçimde kullanılmasına ve kullanırken de gelecek dönemlere korunarak aktarılabilmesine bağlıdır. Kalkınma anlayışı özellikle 1987 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Başkanı Brundtland'ın önsözü ve sunumuyla başlayan bundan dolayı da Brundtland Raporu olarak anılan raporda, sürdürülebilir kalkınma olarak önemle vurgulanmıştır. Ancak dünyada sürdürülebilir kalkınma anlayışının büyük ölçüde yer etmesinde 1992 yılında gerçekleştirilen Rio Zirvesi önemli bir yere sahiptir. Rio Zirvesi'nin sonuç bildirgelerinden birisi olan Gündem 21 özellikle sürdürülebilir kalkınma faaliyetlerinin çerçevesini çizdiği, bir başka ifadeyle yol haritası olduğu için önem arz etmektedir (Sarıışık-Genç, 2017, s. 59).

Turizm kavramı günümüze gelinceye karşı birçok kez tanımlanmıştır. Bu tanımlamalar kimi zaman turizmin içeriğine yoğunlaşırken kimi zaman da ideal turizm anlayışı etrafında şekillenmiştir (Rosenow-Pulsipher, 1979, s. 1-6; David-Edgell, 2006, s. 1-3). Çok yönlü ve karmaşık bir yapıya sahip olan turizm olgusu, içeriğinde barındığı alt dallar itibariyle her toplum için aynı ya da benzer değerleri ifade etmemektedir. Çünkü her toplumun ya da toplumsal grubun turizm algısı farklıdır. Farklı olan algısal düzeylerin temelinde ise toplumun biyografisinde yer edinen tarihi olaylar, toplumsal süreçler, gelişim / değişim ve dönüşümler, mevcut ekonomik koşullar gibi birden çok etmen yatmaktadır. Tüm bunların yanında turizmi belli kalıplar içine almak ve belli metaforlarla ifade etmek için üretilen tanımlamalar, tanımlı yapan kişinin turizme olan bakış açısını da yansıtmaktadır. Günümüze kadar yapılan turizm tanımlamaları genel itibariyle aynı eksende birleşmektedir. Söz konusu tanımlamaların neredeyse tamamı turizm olgusunu, bireylerin para kazanma ya da çalışma amaçları dışında daimi ikametgahları dışında bir yere gerçekleştirdikleri, yalnızca tüketici olarak kaldıkları ve belli bir süre kaldıktan sonra mutlaka geri dönme amacı taşıyan yolculuk ve konaklamalar şeklinde izah etmektedir (Gülcan, 2010, s. 99-101; Hacıoğlu-Avcıkurt, 2008, s. 1-12).

Sürdürülebilirlik gelişen ve değişen dünyanın en önemli gereksinimlerinden biridir ve gün geçtikçe doğa için olduğu kadar toplumsal değerler için de ne kadar önem arz ettiği ulusal ve uluslararası platformlarda dile getirilmektedir (Swarbrooke, 2002, s. 2-9; Çetin, 2006, s. 1-7). Sürdürülebilirlik çalışmaları tek yönlü değildir. İçinde birçok farklı konu barındıran sürdürülebilirlik terimi, ilk ortaya çıktığı dönemlerde iktisadi kalkınma aracı olarak görülmüştür (Doğan, 2004, s. 6-18). İlerleyen süreçte kavrama yüklenen vizyon ve misyon onun ekonomik dışında da

kullanılmasını sağlamıştır. Doğa, toplumsal değerler, kültür, ticaret, ziraat gibi birçok farklı alan ve uzmanlık gerektiren konuların başına sürdürülebilirlik terimi eklenmiş ve söz konusu faaliyetler bu eksen doğrultusunda şekillenmeye başlamıştır.

Günümüz itibarıyla sürdürülebilirliğin anlam ve önemi iyi bir şekilde anlaşılmış ve söz konusu kavramı konu edinen çalışmaların sayısı da artış göstermiştir (Marangoz-Karadağ, 2017, s. 29-40; Akova, 2000, s. 193-204; Meydan Uygur-Baykan, 2007, s. 32-39). Özellikle içinde bulunduğumuz yüzyılda sürdürülebilirlik genel kapsamda doğa için kullanılmakta ve doğayı ve doğal olanı korumayı amaç edinmektedir. Kavramı çevre üzerine yoğunlaşmasında gelişen ve değişen dünyada en fazla zarar gören ve ihmal edilen ögenin doğa olması etkili olmuştur.

Destinasyonlar ekonomik kalkınma aracı olarak turizmden yarar sağlamayı rasyonel bir davranış olarak görmekte ve bunu sürdürülebilirlik yaklaşımı ile desteklemeye çalışmaktadırlar. Sürdürülebilir turizm sayesinde destinasyonlar çevresel kaynaklarını korumakta, sosyal fayda elde etmekte ve ekonomik kalkınma sağlamaktadırlar. Bu faydaların artırılabilmesi için turistik destinasyonda özellikli ürünlerin oluşturulması öncelikli hedef olarak belirlenmektedir. Birleşik bir turistik ürün olarak destinasyonu oluşturan faktörlerin turizm pazarında rekabet gücü oluşturabilmesi için sahip olunan kaynakların koruma-kullanma dengesi gözetilerek ekonomik girdi haline dönüştürülmesi gerekmektedir. Destinasyonun sahip olduğu kaynaklar ne kadar fazla ise, turistik ürün çeşitlendirmesi yapma imkanı o kadar fazla olacak, bu şekilde ortaya çıkan turistik ürün sayısı da artacaktır. Özellikle destinasyonların sahip olduğu doğal kaynaklar, iklim, yerel doku, mimari yapı önemli çekicilikler olarak kabul edilmektedir. Turizm çeşitlendirmesinde bu unsurların göz önünde bulundurulması ve değerlendirilmesi destinasyonun yaşam döneminin uzamasına neden olacaktır (Alkan, 2015, s. 6692-6693).

Doğal ve beşeri değerlerin endüstrileşmenin etkisiyle hızlı ve gerektiğinden fazla bir şekilde tüketilmesi, gelecek nesillerin günümüzde var olan değerlerden yoksun kalacak olması sürdürülebilirlik kavramını gün yüzüne çıkarmaktadır (Wight, 2002, s. 222-235; Sofield, 2003, s. 6-8). Turizm konusunda da bilinen ve mevcut turizm anlayışının değişmesi, sürdürülebilir yapının benimsenmesi ve sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin yaygınlaştırılması hem turizmin hem de doğanın geleceği için son derece önemlidir (Hunter, 2002, 7-18; Buhalis, 1999, s. 183-185). Bu bağlamda alternatif turizm türlerinin yaygınlaştırılması, mevcut turizm algısının ve kalıplarının dışına çıkılması, sürekli aynı kaynaklarının tüketilmesinin önüne geçecektir. Ülkemizin sahip olduğu doğal ve beşeri değerler, alternatif

turizmin geliştirilmesini kolaylaştırmaktadır.

Alternatif turizm, turizm faaliyetlerini belli sınırlara tabi tutmanın ortaya çıkardığı sorunları çözüme kavuşturarak özel ilgi alanlarına yönelme çabaları şeklinde tanımlanmaktadır (Meydan Uygur-Baykan, 2007, s. 32-35). Gerek ülkemizde ve gerekse dünyada uzun yıllardır süregelen geleneksel turizmin hâkimiyetini kırmak kolay değildir. Ancak birçok yönden daha faydalı olan alternatif turizme yönelmede de daha fazla zaman kaybedilmemelidir. Bu yolda önemli engeller yok değildir. 1980’lerde başlayan Türkiye turizm hamlesinden sonra alternatif turizm sıkça gündeme gelmektedir. Ancak hem Türkiye’ye gelen turistlerin ağırlıklı olarak her şey dâhil konaklama tercihinden kaynaklanan sorunlar, hem de gerek var olan pazarlar ve gerekse yeni pazarlara sunulan kültürel ürünün karakterinin uzun süredir değişmemesi, bu alanda önemli sorun başlıkları olarak görülmektedir. Son yıllarda ülkeler turizm potansiyellerini en verimli bir şekilde kullanarak ve değişen şartlara göre yeni stratejiler üreterek dünya turizm gelirlerinden daha fazla pay alabilmek için sürekli bir rekabet içine girmişlerdir. Böylece alternatif turizm kavramı ön plana çıkmıştır. “Alternatif turizmin ortaya çıkmasında hızla kirlenen ve betonlaşan kıyıların kurtarılması ve yeniden doğal şekline kavuşturulması, turizmin daha geniş alanlarda çeşitlendirilmesi etkili olmuştur. Bunun yanında, alternatif turizmin çıkış sebepleri ile ilgili olarak bazı görüşler ileri sürülmüştür. Bunların başlıcaları turizm potansiyellerinin azalması ve özelliklerinin bozulması, sürdürülebilir turizm anlayışı, turizmin yıl boyu sürmesi ve bu anlayışın gelişmesi, geleneksel turizm anlayışından sıkılma ve farklı beklentilere girme, turistlere farklı turizm etkinlikleri sunmadır. Alternatif turizme yönelmenin diğer bazı sebepleri ise turizm sektöründe kar kaynaklarının azalması, turizm pazarının genişletilerek karı artırma ihtiyacının duyulması, çevrenin kirlenmesiyle doğal dengenin bozulması ve bunun sonucunda turist çeken özelliklerin azalması, kırsal alanların değerlendirilmesi” şeklinde sıralanabilir (Çelik, 2018, s. 194-195).

Zaman içerisinde önem kazanan alternatif turizm faaliyetleri turizmdeki mevcut kalitenin yükselmesini sağlayacağı gibi sürdürülebilir anlayışın benimsenmesini de kolaylaştıracaktır. Kitle turizminin belirli coğrafi mekanlarda belirli zaman dilimlerinde yoğunlaşması (özellikle de deniz kıyısında yer alan coğrafi mevkilerde), ulaşım ve iletişim imkanlarını kısıtlaması ve çeşitli boyutlarda çevre sorunlarına yol açması gibi nedenler alternatif turizm modellerinin geliştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Bunların yanında turizme dahil olan birey ya da toplulukların yeni ve farklı turizm destinasyonlarında klasikleşen turizm anlayışının (deniz-kum-güneş) dışına çıkmak istemeleri de alternatif turizm şekillerinin ortaya çıkmasını

kolaylaştırmıştır. Alternatif turizm türlerinin ortaya çıkmasıyla beraber, yeni turizm destinasyonları belirlenmiş ve yeni iş ve istihdam alanları ortaya çıkmıştır. Bu turizm koluna dahil olanlar genel itibariyle doğaya ve doğal olana duyarlı ve korumayı amaç edinen, gittikleri destinasyondaki yerel halk ile iletişim ve etkileşim kurmak isteyen ve onları eleştirmeyeni yadırgamayan aksine hoşgörü ve saygı gösteren birey ya da topluluklardır (Stronza ve Pegas, 2008, s. 1-3; Kahraman, 2010, s. 66-67; Simpson, 2001, s. 3-35).

Kavramsal Çerçeve

Bacasız sanayi olarak adlandırılan ve gelişme gösterdiği yerlere yüksek oranda katma değer sağlayan turizm sektörü günümüz itibariyle en büyük hizmet kollarından biri olarak kabul edilmektedir. Sürekli ve değişen oranlarda artış gösteren arz / talep sayıları mevcut turizm anlayışının değişmesini, sürdürülebilir temelli, turistlerin istek ve beklentilerini karşılayacak turizm türlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Turizm olgusunun sürdürülebilir bir altyapıya sahip olabilmesi için hem ulusal hem de uluslararası ölçekte birçok akademik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde küresel çapta sürdürülebilir temele dayanan alternatif turizm türlerine büyük ilgi gösterildiği ve turizm destinasyonlarında alternatif turizm şekillerinin geliştirilmesi için yoğun mesai harcandığı ortaya çıkarılmıştır (Yeşiltaş - Öztürk, 2008, s. 1-8).

Günümüzde turizm faaliyetlerine katılan bireylerin tercih ettikleri mekan ve turizm türlerinin değişmeye başladığı, alternatif turizme olan arz ve talebin arttığı alternatif turizmi konu edinen çalışmalardan öğrenilmektedir. Yani bireyler klasikleşen deniz-kum-güneş üçlemesi dışında yeni turizm destinasyonları ve bu destinasyonlar içerisinde farklı turizm dallarına ilgi duymaya başlamıştır (Kılıç - Kurnaz, 2010, s. 39-56). Özellikle son yıllarda turistler tarafından daha fazla tercih edilen turizm türü olan alternatif turizmin bilinen kitle turizmine nazaran birçok faydalı tarafı bulunmaktadır. Bunlar maddeler halinde aşağıda açıklanmıştır (Çelik, 2018, s. 195-196).

- ⇒ Alternatif turizm, kitle turizminin aksine turizm faaliyetine katılan nüfus kitlesinin belli bir zaman diliminde belirli bir coğrafi mekan üzerinde toplanmasını önleyerek nüfusun daha dengeli bir şekilde dağılmasını sağlayarak dengesiz ve kararsız göç dalgalarını önlemektedir (Çelik, 2018, s. 195).
- ⇒ Kitle turizmini tercih edenlere nazaran alternatif turizm faaliyetlerine dahil olan birey ya da toplulukların eğitim ve kültür düzeyi daha yüksek, iletişim becerileri daha gelişmiş ve nispeten de toplumsal ve ekonomik statüleri daha yüksektir. Bundan dolayı turizm

deneyiminden edinilen doyum düzeyi fazladır (Akova, 2000, s. 76; Uygur - Baykan, 2007, s. 39;).

- ⇒ Alternatif turizm deneyimlerinin temelinde genel itibariyle kültür ve kültürel aktiviteler yatmaktadır. Bundan dolayı kültürel açıdan değer taşıyan maddî ve manevî öğeleri görme isteği turistlerin temel amaçları arasındadır.
- ⇒ Kitle turizmine göre sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik açıdan yerele daha fazla katkı sunan alternatif turizmde zaman ve mekan sınırlaması bulunmamaktadır. Dolayısıyla turistler karar alma ve uygulama süreçlerinde bireysel hareket edebilmekte ve turistlerin belirli zaman dilimlerinde belirli noktalarda bulunmalarını gerektirecek herhangi bir durum söz konusu olmamaktadır.
- ⇒ Alternatif turizm ulusal ve uluslararası düzeyde meydana gelen ekonomik ve siyasal olaylardan kitle turizmine oranla daha az etkilenmektedir.
- ⇒ Alternatif turizm bir nevi yerelin hayata dönüşü, yeniden keşfidir. Doğala ve doğal olana değer veren bir turizm dalı olan alternatif turizm, var olan maddî ve manevî değerleri bir yandan korurken bir yandan da onları gelecek nesillerin de görebilmesi / yaşayabilmesi için gerekli olan koşulları sağlamaktadır.
- ⇒ Kitle turizmi gibi zaman ve mekan sınırı bulunmayan alternatif turizm, gelişme gösterdiği yerleşim birimine yıl boyunca sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik açıdan katma değer sağlamaktadır (Spenceley, 2008, s. 291-300).
- ⇒ Birçok yeni iş alanı ortaya çıkararak istihdama önemli oranda katkıda bulunan alternatif turizm, kitle turizmi gibi belirli zaman dilimleri arasında sıkışıp kalmadığı için ortaya çıkardığı ekonomik katkılar da sürekli bir yapıya sahiptir.
- ⇒ Sürdürülebilir bir anlayışı esas alarak gelişme gösteren alternatif turizm, gelişme gösterdiği yerleşim biriminde maddî ve manevî açıdan değer taşıyan turizm unsurlarının korunmasını ve yeni öğelerin turizme kazandırılmasını sağlayarak yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan yazılı ve sözlü eserlerin muhafaza edilmesine, gerekli ise restorasyon, bakım ve onarım işlemlerinin yapılmasına katkıda bulunmaktadır.
- ⇒ Alternatif turizm kültürler ve toplumlar arasındaki diyalogları arttırarak, sıkı ve güçlü bağların kurulmasına yardımcı olmaktadır. Turistlerin arz ve taleplerinde meydana gelen değişiklikler, turizm destinasyonları üzerinde doğrudan etkili olmaktadır (Avcıkurt, 2007, s. 1-8). Klasikleşen turizm anlayışının dışına çıkmak isteyen turist kitleleri alternatif

turizm türlerine yönelmektedir (Yalçın, 2016, s. 774; Sancar, 1991, s. 1-8). Bu durum alternatif turizm imkanı olan yerleşim birimlerinin nitelik ve niceliklerinin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır (You - Zhang, 2017, s. 12; Aktaş, 2007, s. 99-102). Turizm faaliyetlerinden en fazla katma değeri elde etmek destinasyonlar için büyük bir fırsat olan alternatif turizm, kitle turizmine karşı geliştirilen en doğal ve en gerçekçi çözümdür (Özdemir, 2003, s. 7; Bilgehan, 2010, s. 118).

Dünya üzerinde turizm olgusuna dahil olmak isteyenlerin turizm tercihleri zaman içerisinde değişikliğe uğramıştır. Kitle turizmi yerini alternatif turizm türlerine bırakmaya başlamıştır. Turizm taleplerinde meydana gelen söz konusu değişiklikler, alternatif turizm düşüncesini kuvvetlendirmiştir. Bu bağlamda Türkiye'ye alternatif turizm gözüyle bakıldığında, doğal, beşeri ve kültürel değerlerle örülü olan ülkemizin büyük bir alternatif turizm potansiyelini bünyesinde barındırdığı ortaya çıkmaktadır. Dört mevsimin belirgin bir şekilde yaşandığı ülkemiz, her dönemde farklı turizm şekillerinin geliştirilmesi için gerekli altyapıya sahiptir (Hacıoğlu - Avcıkurt, 2008, s. 2-18; Marangoz - Karadağ, 2017, s. 31).

Düzenli olarak tatile çıkan ve tatil planlarını genel itibariyle klasik anlayışın hakim olduğu destinasyonlar için yapan turistlerin istek ve beklentilerinin değişmeye başlaması alternatif turizme faaliyetlerinin ortaya çıkış nedenini teşkil etmektedir (Ghaderi - Henderson, 2012, s. 48). Klasik turizme göre daha farklı ve heyecanlı olan alternatif turizm faaliyetleri, katılımcılarını şehrin gürültüsü, sıkışıklığı, trafiği, kalabalıklığı, kirliliği gibi birçok etkenden izole ettiği için günümüz itibariyle en fazla tercih edilen turizm türlerinden birini oluşturmaktadır (Acır, 2010, s. 1-7; Aydın, 2012, s. 95).

Araştırma Yöntemi

Ülkemiz alternatif turizm konusunda birçok ülkeden daha elverişli koşullara sahiptir. Fakat turizme dahil olan bireyler / topluluklar tarafından daha çok kitle turizminin tercih edilmesi, alternatif turizm konusunda yeterince bilgi sahibi olunmaması ve alternatif turizm merkezlerinin yeterince tanıtılmalarının yapılmaması gibi nedenlerle ülkemiz sahip olduğu avantajı yeterince kullanamamaktadır. Doğanın ve doğal olanın hızlı bir şekilde tüketilmesi, çevre üzerindeki baskıların artması kitle turizminin en önemli sonuçlarıdır. Bu turizm karşısında sürdürülebilir temele oturan, doğayı ve doğal olanı koruyan, olumsuz çıktılar olmadan da turizm faaliyetlerini gerçekleştirilebilir hale getirecek olan turizm araştırmaları sonucunda alternatif turizm keşfedilmiştir. Klasik turizmin oluşturduğu baskıları önlemenin ve turizm faaliyetleri konusunda yeni arayışlara giren

birey / toplulukları doyuma ulaştırmanın rasyonel yolu alternatif turizmden geçmektedir. Bu şekilde hem yeni destinasyonlar keşfedilecek hem de turizmden elde edilen gelir sürekli kılınacaktır. Araştırma 2020 yılından önce tamamlandığı için bu süreçte etik kurul belgesinin alınması yönünde bir karar bulunmadığı için etik kurul onay belgesi temin edilmemiştir.

Araştırmanın Amacı, Ege Bölgesi'nin Asıl Ege Bölümü sınırları içerisinde yer alan ve içinde birçok doğal ve beşeri turizm varlığı bulunduran Didim'de sürdürülebilir turizm temelli alternatif turizm türlerinin tespit edilmesine yönelik turizmin en önemli paydaşlarından olan yerel halk ile turistlerin görüş ve düşüncelerini ortaya çıkarabilmektedir.

Araştırmanın Örneğini, Didim ilçesinin idari sınırları içerisinde ikamet eden yerel halk ile yöreye yılın belli dönemlerinde tatile gelen yerli ve yabancı ziyaretçiler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamı, ülkemizdeki bütün turizm destinasyonlarından veri toplamanın zaman ve maliyet bakımından uygun olmaması nedeniyle Didim destinasyonu ile sınırlandırılmıştır. Didim'in araştırma alanı olarak tercih edilmesinin altında, yerli ve yabancı turistlerin yöreye yoğun talep göstermeleri ile ilçenin sahip olduğu doğal, beşeri ve kültürel özellikler yatmaktadır.

Bu çalışma tarama tekniğine dayanmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda anket formları hazırlanmıştır. Bu anketler 2019 yılının haziran ve ağustos ayları arasında katılımcı kesime uygulanmıştır. Anket formlarında sürdürülebilir kapsamda değerlendirilebilen toplam 22 farklı alternatif turizm türü yer almakta olup katılımcıların Didim destinasyonu için uygun gördükleri seçenek / seçenekleri işaretlemeleri istenmiştir. Anket formlarının geliştirilmesinde Hwan-Suk ile Sırakaya'nın 2005 yılında yayımladığı Measuring of Resident's Attitude Toward Sustainable Tourism: Development of Sustainable Tourism Attitude Scale, Biçici'nin 2013 yılında Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisinde yayımlanan Datça Yerel Halkının Sürdürülebilir Turizm Gelişimine ve Turizm İşletmelerine Yönelik Tutumları, Marangoz ve Karadağ'ın 2017 yılında Turizm Akademik Dergisinde yayınlanan Sürdürülebilir Turizm Açısından Alternatif Turizmin Önemi: Marmaris Örneği adlı çalışmalardan faydalanılarak oluşturulmuştur. Anketlerin yaz aylarında uygulanmasının en temel nedeni turist yoğunluğunun bu dönemde fazla olmasıdır. Anket formlarının katılımcılarla yüz yüze görüşme metoduyla doldurulması sağlanmış, formlar doldurulurken yakın çevrede yer alan bireylerin müdahale etmemeleri için gerekli uyarılar yapılmıştır. Bu nedenle her anket bir katılımcıların doğrudan şahsi görüşünü ve düşüncesini yansıtmaktadır. Anket formları doldurulmadan önce her bir katılımcıya sürdürülebilir turizm, alternatif turizm, araştırmanın amacı ve neden yapıldığı konusunda detaylı bilgiler

verilmiştir. Anket uygulaması esnasında katılımcılarla iletişime geçilmemiş, düşünce ve görüşlerine müdahale edilmemiştir. Anket uygulanan katılımcılar rastgele belirlenmiştir. Tamamıyla tesadüfi olarak seçilmiş ve anket yapmayı kabul eden kişilerdir. Rastgele olarak belirlenen 744 katılımcıdan 138'i anket formu doldurmayı kabul etmemiş ve yalnızca sözlü bilgiler verebileceğini söylemiştir. Geri kalan 606 katılımcı anket formunu doldurmuş olup doğru bir şekilde doldurulan 545 form ile araştırma tamamlanmıştır.

Bulgular

Güvenirlilik Analizi

Araştırma kapsamından kullanılan ölçeklerin güvenilirliklerini tespit edebilmek amacıyla Cronbach Alpha analizinden faydalanılmıştır. Ölçek içerisindeki maddelerin birbirleriyle olan ilişkilerinin bir katsayı ile ortaya çıkarıldığı Cronbach Alpha metodunda (Balcı, 2011, s. 1-27), Alpha katsayısı 0 ile 1 arası değerler almakta ve istatistiksel değerlendirmelerde Alpha katsayısının en düşük 0,70 olması beklenmektedir (Marangoz - Karadağ, 2017, s. 23). Alternatif turizm şekillerinin Didim'de uygulanabilirliği hakkında yerel halk ve turistlerin görüş ve düşüncelerini konu edinen bu çalışmanın Cronbach Alpha katsayısı % 0,876 olarak ölçülmüştür.

Katılımcılardan Turistlerle İlgili Veriler

Araştırmanın bu kısmında katılımcıların yaş, cinsiyet, gelir durumu, eğitim düzeyi ve medeni durumu gibi özellikleri ile ilgili elde edilen bilgiler paylaşılmıştır. Turistlerin tanıtıcı bilgileri Tablo 1'de verilmiştir. Araştırma sürecinde 306 katılımcı ile anket yapılmıştır. Katılımcıların % 55,9'unu erkekler, % 44,1'ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Evli katılımcıların daha yoğun olduğu (% 52,9) araştırmada katılımcıların % 41,8'ini lisans mezunları teşkil etmektedir. Eğitim düzeyleri analiz edildiğinde lisanstan sonra en fazla oranın % lise mezunlarına (% 26,5) ait olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük bir bölümünün (% 39,5) 26-34 ile 35-44 (% 29,1) yaş aralığında toplanmıştır. Anket uygulanan katılımcıların % 33'ünü memur kesimi oluştururken bunu sırasıyla % 25,2 ile serbest meslek ve % 20,3 ile de esnafı takip etmektedir. Katılımcıların gelir durumları analiz edildiğinde en fazla değerler % 36,6 ile 3001-4000 TL arasındaki gruba ait olduğu bu gruba ise % 28,1 ile 2001-3000 TL ve % 22,2 ile de 4000 TL ve üzerindeki grupların izlediği göze çarpmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Turistlerin Tanıtıcı Bilgileri (n: 306)

Cinsiyet	Frekans (n)	Yüzde (%)	Medeni Durum	Frekans (n)	Yüzde (%)
Kadın	135	44,1	Evli	162	52,9
Erkek	171	55,9	Bekar	144	47,1

Yaş	Frekans (n)	Yüzde (%)	Meslek	Frekans (n)	Yüzde (%)
18-25	45	14,7	Öğrenci	25	8,2
26-34	121	39,5	Serbest Meslek	77	25,2
35-44	89	29,1	Emekli	28	9,2
45-54	22	7,2	Esnaf	62	20,3
55-64	17	5,6	Ev Hanımı	13	4,2
65 ve Üzeri	12	3,9	Memur	101	33,0
Toplam	306	100,0	Toplam	306	100,0
Eğitim Düzeyi	Frekans (n)	Yüzde (%)	Gelir Düzeyi	Frekans (n)	Yüzde (%)
İlköğretim	12	3,9	1000 TL ve Altı	14	4,6
Lise	81	26,5	1001-2000 TL	26	8,5
Ön lisans	56	18,3	2001-3000 TL	86	28,1
Lisans	128	41,8	3001-4000 TL	112	36,6
Lisansüstü	29	9,5	4000 TL ve Üzeri	68	22,2
Toplam	306	100,0	Toplam	306	100,0

Katılımcılardan Yerel Halkla İlgili Veriler

Yerel halkın tanıtıcı özellikleri Tablo 2’de detaylı bir şekilde verilmiştir. Bu süreçte yerel halktan toplamda 239 kişiye anket uygulaması yapılmış ve elde edilen bilgiler tablo haline getirilerek araştırmanın bu bölümüne eklenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde anket uygulanan katılımcıların % 52,7’sini erkekler ve % 47,3’ünü ise kadınların oluşturduğu görülmektedir. Evli olan katılımcıların (% 57,7) sayıca üstün olduğu dikkat çeken bir diğer husustur. Katılımcılar yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde en fazla oranın (% 36) 35-44 yaş aralığında gruba ait olduğu bunu da sırasıyla 26-34 (% 28,5) ile 45-54 (% 15,5) yaş aralığındaki gruplar takip etmektedir. Anket uygulana katılımcıların % 32,6’sını serbest meslek mensupları oluşturmaktadır. Bu kategoride ikinci sırayı esnaf (% 23,8) alırken bir diğer hatırı sayılır değer ise % 16,3’lük oran ile ev hanımlarına aittir. Katılımcıların eğitim düzeyleri analiz edildiğinde lisans mezunlarının en yüksek orana (% 36,8) sahip olduğu görülmektedir. Lise mezunları ise % 27,6’lık oran ile ikinci sırada yer almaktadır. Katılımcıların gelir düzeyine yapılan gruplandırmada 2001-3000 TL arasında gelire sahip olanlar % 32,6’lık bir değer ile ilk sırada yer alırken bu grubu % 29,3 ile 3001-4000 TL arasındaki grup izlemektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Yerel Halkın Tanıtıcı Bilgileri (n: 239)

Cinsiyet	Frekans (n)	Yüzde (%)	Medeni Durum	Frekans (n)	Yüzde (%)
Kadın	113	47,3	Evli	138	57,7

Erkek	126	52,7	Bekar	101	42,3
Toplam	239	100,0	Toplam	239	100,0
Yaş	Frekans (n)	Yüzde (%)	Meslek	Frekans (n)	Yüzde (%)
18-25	19	7,9	Öğrenci	16	6,7
26-34	68	28,5	Serbest Meslek	78	32,6
35-44	86	36,0	Emekli	35	14,6
45-54	37	15,5	Esnaf	57	23,8
55-64	18	7,5	Ev Hanımı	39	16,3
65 ve Üzeri	11	4,6	Diğer	14	5,9
Toplam	239	100,0	Toplam	239	100,0
Eğitim Düzeyi	Frekans (n)	Yüzde (%)	Gelir Düzeyi	Frekans (n)	Yüzde (%)
İlköğretim	18	7,5	1000 TL ve Altı	12	5,0
Lise	66	27,6	1001-2000 TL	35	14,6
Ön lisans	45	18,8	2001-3000 TL	78	32,6
Lisans	88	36,8	3001-4000 TL	70	29,3
Lisansüstü	22	9,2	4000 TL ve Üzeri	44	18,4
Toplam	239	100,0	Toplam	239	100,0

Tablo 3'te alternatif turizm türlerinin Didim destinasyonunda uygulanabilirliğine dair veriler paylaşılmıştır. Söz konusu değerlere göre ilk sırada yat ve kurvaziyer turizmi (4,89) yer almaktadır. Macera turizmi (4,77), gençlik turizmi (4,73), üçüncü yaş turizmi (4,71) ve kültür turizmi uygulanabilir turizm listesinin üst sıralarında bulunmaktadır. Bunlarla birlikte spor turizmi (4,61), ekoturizm (4,53), kongre turizmi (4,49) ve gastronomi turizmi de ortalama değerleri ile diğer turizm türlerine oranla uygulanabilme oranı yüksek olan turizm türlerini teşkil etmektedir. İnanç turizmi (2,13), hüznün turizmi (2,09) ve kış turizmi ise (2,06) sahip olduğu ortalama değerler itibarıyla listenin son üç sırasında yer aldığı göze çarpmaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Didim'de Alternatif Turizm Türlerinin Uygulanabilirliği¹

Sıra No	İfadeler (n: 545)	Ort.	S.s.	Sig.
1	Yat ve Kurvaziyer	4,89	0,786	,000

¹ Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5'te Yer Alan Turizm Türlerinin Oluşturulmasında Mehmet Marangoz ve Levent Karadağ Tarafından 2017 Yılında Turizm Akademik Dergisinde Yayımlanan Sürdürülebilir Turizm Açısından Alternatif Turizmin Önemi: Marmaris Örneği Makalesinden Faydalanılmıştır.

2	Macera Turizmi	4,77	0,724	,000
3	Gençlik Turizmi	4,73	0,835	,000
4	Üçüncü Yaş Turizmi	4,71	0,791	,000
5	Kültür Turizmi	4,66	0,984	,001
6	Spor Turizmi	4,61	0,973	,000
7	Ekoturizm	4,53	0,988	,001
8	Kongre Turizmi	4,49	0,932	,000
9	Gastronomi Turizmi	4,43	0,971	,000
10	Özel İlgi Turizmi	3,56	1,209	,000
11	Av Turizmi	3,44	1,111	,000
12	Botanik Turizm	3,41	1,183	,000
13	Kırsal Turizm	3,33	1,012	,001
14	Agro Turizm	3,24	1,102	,000
15	Yayla Turizmi	3,11	1,246	,000
16	Mağara Turizmi	2,78	1,008	,000
17	Engelsiz Turizm	2,57	1,103	,000
18	Golf Turizmi	2,34	1,212	,000
19	Sağlık Turizmi	2,21	1,21	,000
20	İnanç Turizmi	2,13	2,328	,000
21	Hüzün Turizmi	2,09	1,066	,000
22	Kış Turizmi	2,06	1,006	,000

Tablo 4'te Didim'de ikamet eden yerel halkın alternatif turizm türlerinin uygulanabilirliği üzerine ifade etmiş oldukları düşünce ve görüşler yer almaktadır. Tablo 4'e göre, kültür turizmi (4,77), ekoturizm (4,71), gastronomi turizmi (4,65), botanik turizm (4,53), agro turizm (4,35) ve kongre turizmi (4,12) Didim'de uygulanabilecek turizm türleri listesinin üst sıralarında yer almaktadır. Yerel halk için tercih edilebilecek ikinci en yüksek değere sahip alternatif turizm türleri ise yat ve kurvaziyer turizmi (3,98), macera turizmi (3,91), gençlik turizmi (3,88), yayla turizmi (3,84), sağlık turizmi (3,76), spor turizmi (3,67) ve av turizmi (3,51) ve üçüncü yaş turizmi (3,25)'dir. Mağara turizmi (2,06), hüzün turizmi (2,04) ve inanç turizmi (2,13) listenin son sıralarında bulunan ve yerel halk tarafından en az tercih edilen turizm türleridir.

Tablo 4. Yerel Halka Göre Didim'de Alternatif Turizm Türlerinin Uygulanabilirliği

Sıra No	İfadeler	Ort.	Ss.
1	Kültür Turizmi	4,77	0,811
2	Ekoturizm	4,71	0,785
3	Gastronomi Turizmi	4,65	1,106
4	Botanik Turizm	4,53	1,004
5	Kırsal Turizm	4,44	0,978
6	Agro Turizm	4,35	0,955
7	Kongre Turizmi	4,12	1,081

8	Yat ve Kurvaziyer	3,98	1,098
9	Macera Turizmi	3,91	0,962
10	Gençlik Turizmi	3,88	0,887
11	Yayla Turizmi	3,84	1,112
12	Sağlık Turizmi	3,76	1,256
13	Spor Turizmi	3,67	1,345
14	Av Turizmi	3,51	1,018
15	Üçüncü Yaş Turizmi	3,25	1,219
16	Engelsiz Turizm	2,46	1,199
17	Golf Turizmi	2,33	1,264
18	Özel İlgi Turizmi	2,21	1,172
19	İnanç Turizmi	2,13	2,644
20	Mağara Turizmi	2,06	1,256
21	Hüzün Turizmi	2,04	1,212
22	Kış Turizmi	2,01	1,317

Tablo 5'te turistlerin bakış açısıyla Didim'de uygulanabilecek alternatif turizm türlerine ait veriler yer almaktadır. Turistlere göre Didim'de en fazla uygulanabilecek turizm türleri kültür turizmi (4,83), gastronomi turizmi (4,76), macera turizmi (4,69), üçüncü yaş turizmi (4,52), ekoturizm (4,41), botanik turizm (4,33) kırsal turizm (4,25), agro turizm (4,12) ve spor turizmi (4,03)'dir. Turistlere göre Didim'de en az tercih edilebilecek turizm türleri ise engelsiz turizm (2,51), inanç turizmi (2,44) ve kış turizmi (2,32)'dir. Yerel halk ve yöreye gelen turistlerin Didim'de uygulanabilecek alternatif turizm türleri hakkındaki tercihleri arasında benzerlikler bulunmaktadır. Her iki kitle de uygulanabilecek turizm türlerinden ilk sıralara kültür turizmi, macera turizmi, gastronomi turizmi, ekoturizm, botanik turizm, kırsal turizm gibi turizm dallarını yerleştirmişlerdir. Aynı şekilde her iki grubun da Didim'de pek şans vermediği turizm türleri kış turizmi, hüzün turizmi, engelsiz turizm ve inanç turizmidir.

Tablo 5. Turistlere Göre Didim'de Alternatif Turizm Türlerinin Uygulanabilirliği

Sıra No	İfadeler	Ort.	S.s.
1	Kültür Turizmi	4,83	0,782
2	Gastronomi Turizmi	4,76	0,792
3	Macera Turizmi	4,69	0,911
4	Üçüncü Yaş Turizmi	4,52	0,776
5	Ekoturizm	4,41	0,852
6	Botanik Turizm	4,33	0,957

7	Kırsal Turizm	4,25	0,926
8	Agro Turizm	4,12	0,881
9	Spor Turizmi	4,03	1,045
10	Yat ve Kurvaziyer	3,91	1,078
11	Gençlik Turizmi	3,78	1,211
12	Sağlık Turizmi	3,63	1,155
13	Kongre Turizmi	3,55	1,188
14	Av Turizmi	3,42	1,066
15	Golf Turizmi	3,37	1,312
16	Ozel İlgi Turizmi	3,22	1,259
17	Yayla Turizmi	3,14	1,164
18	Mağara Turizmi	3,06	1,198
19	Hüzün Turizmi	2,63	1,071
20	Engelsiz Turizm	2,51	1,033
21	Inanç Turizmi	2,44	1,384
22	Kış Turizmi	2,32	1,393

Sonuç

Didim sahip olduğu coğrafi konum itibariyle günümüze gelinceye kadar birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bundan dolayı geniş bir kültürel yelpazeye sahip olan yörede hem yerel halk hem de turistlerin en fazla tercih ettikleri alternatif turizm türünü kültür turizmi oluşturmaktadır. Paydaşlar tarafından en fazla tercih edilen diğer turizm türleri ekoturizm, gastronomi turizmi, botanik turizm, kırsal turizm, kongre turizmi, macera turizmi, üçüncü yaş turizmi, agro turizm ve spor turizmidir. Gerek yerel halk gerekse de turistler Didim'de geliştirilmesi arzulanan alternatif turizm türleri konusundaki görüş ve düşüncelerini beyan ederken anket formlarının alt bölümlerine kendilerince nedenlerini de açıklamışlardır. Söz konusu nedenlerin büyük bir bölümünün ilgili katılımcıların özgeçmişlerinden izler taşıdığı ve turizm algılarını şekillendirdiği tespit edilmiştir. Bu duruma örnek olarak, katılımcıların özellikle orta yaş ve üzerindeki bölümünün köyde dünyaya geldiklerini, her şeyin doğal olduğunu, çevreye bu kadar zarar verilmediğini, kültürel değerlerinin korunarak gelecek nesillere aktarıldığını ve bu nedenle de en çok ihtiyaç duydukları alternatif turizm türünün kültür turizmi ile kırsal turizm gibi turizm dalları olduğunu belirten düşünce ve görüşleri verilebilir.

Didim ülkemizin en önemli ve en çok turist çeken turizm

destinasyonlarından biridir. Turizm konusunda oldukça büyük bir potansiyeli bünyesinden barındıran Didim’de konaklama tesislerindeki yatak kapasiteleri genel itibariyle aktif turizm dönemi olarak tabir edilen yaz döneminde maksimum limite ulaşmaktadır. Bu dönemin dışındaki zamanlarda konaklama tesislerindeki yatak kapasitelerinin yarısı bile doldurulamamaktadır. Turizmin sınırlı ve belirli zaman dilimlerine sıkıştırılmış ve klasikleşen yapısı bilhassa araştırma alanını teşkil eden Didim gibi deniz kıyısındaki destinasyonlarda büyük sayılabilecek sorunlara yol açmaktadır. Mevcut kapasiteden etkili bir şekilde faydalanılamaması, yetmiş işgücünün yalnızca turizm sezonunda aktif olarak kullanılması, turizm anlayışı ve algısının deniz-kum-güneş üçlemesinde sıkıştırılmış olması alternatif turizm türlerinin geliştirilmesini engellemektedir.

Günümüz itibariyle turizm destinasyonlarının büyük bir bölümünde uygulanan her şey dahil ya da tam pansiyon tatil sistemleri, zaten sınırlı olan kaynakların aşırı bir şekilde tüketilmesine yol açmaktadır. Bu sisteme dahil olan turistler, gittikleri yöreyi tanımak fırsatı bulamadan neredeyse bütün tatillerini konaklama tesislerinin içerisinde geçirmekte ve tatil süreleri bittiğinde hemen ikamet ettikleri coğrafi birimlere dönmektedirler. Doğayla ve doğal ürünlerle, yerel halkla ve alternatif turizm kapsamına giren turizm türleri ile tanışmadan tatillerini sonlandıran turist kitleleri, genel itibariyle konaklama tesisleri dışında harcama yapmadıkları ve ilgili tesislerin dışına çıkmadıkları için ekonomik anlamda da tatil yörelerine beklenen ekonomik katkıyı sunamamaktadırlar. Bu durumun ortadan kalkması için turizm girişimcilerinin alternatif turizm türlerine yönelmeleri gerekmektedir.

İşletmelerin stratejik açıdan pazarlama çalışmaları arasında yer alan pazar bölümlendirme ve hedef pazar seçimi gibi nedenlerle, bir işletmede sınırlı sayıda turistik ürün arzı oluşturulduğu bilinmektedir. Ancak yine de turistik işletmelerin, tesis içerisinde sundukları ürünleri, çalışanların belirttikleri tercihleri de dikkate alarak geliştirmeleri fayda sağlayacaktır. Bu sayede farklı ülkelere, değişik turist tiplerinin de tesise ve bölgeye çekilmesi mümkün olacaktır. Örneğin konaklama işletmeleri, yeni ve farklı konseptler geliştirerek, değişik ürünlere yönelimi artırabilirler. Evlilik konsepti, çocuklu ailelere yönelik uygulamalar, yöresel ürünlerin sergilendiği çalışmalar, deniz kum güneş ekseninin dışında, yörenin sahip olduğu kültürel değerlere geziler gibi yeni girişimler sürdürülebilirlik açısından farklılık yaratacak uygulamalar olabilir (Marangoz ve Karadağ, 2017: 37).

Turizm faaliyetlerine katılan birey ya da topluluklar yalnızca tatil geçirmek değil aynı zamanda yeni ve farklı kültürlerle tanışma fırsatı bulmayı da istemektedir. Bu kapsamda ülkemizdeki turizm destinasyonlarını

ziyaret eden turistlere söz konusu yörenin maddî ve manevî kültürel değerlerini tanıtmak hem kültürümüzün canlı kalmasını hem de turizm yörelerimiz de yeni bir turizm türünün gelişmesi sağlanacaktır. Özellikle ülkemize gelen yabancı turistlere, gelenek, görenek, örf ve adetlerimiz, tarihi kaynaklarımız, yerel kıyafet ve yemeklerimiz ile sanat ve zanaatlarımızın tanıtılması yeni turizm türlerinin ortaya çıkışını hızlandıracaktır.

Turizm destinasyonlarında turizm konusunda girişimcilik faaliyetlerinde bulunmak isteyenler ya da girişimci olmak isteyenler için koordinasyon merkezi kurulmalıdır. Bu merkezlerde turizm yörelerinin taşıma kapasiteleri (Marangoz ve Karadağ, 2017: 37) mevcut değerleri ve bu değerlerin sürdürülebilir bir altyapı ile korunabilmesi için gerekli olan plan ve projeler hazırlanmalıdır. Bu plan ve projeler hazırlanırken turizm paydaşlarının tamamının görüş, düşünce ve önerileri alınmalı, her yöre için aynı turizm türü değil her yörenin kendi potansiyeline uygun turizm türü geliştirilmelidir. Turizm destinasyonlarının sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel taşıma kapasiteleri tespit edilmeli ve bu durum turizm konusunda yatırım yapmak isteyenlere tüm detayları ile bildirilmelidir. Turizm faaliyetlerinin geliştirilmek istendiği yöreler belirlenmeli, turizm konusundaki artı ve eksileri tespit edilmelidir. Bu merkezlere yatırım yapmak isteyenlere krediden, arsa tahsisine kadar birçok konuda kolaylık sağlanmalıdır.

Araştırma sahasını oluşturan Didim’de anket uygulanan katılımcılar, yörede turizm faaliyetlerinin bütün yıla yayılmasını arzu etmektedirler. Sürecin bu şekilde ilerlemesi ile hem turizm yatırımcısı hem de yerel halk ile yöreyi turizm mekanı olarak tercih eden turistlerin pozitif olarak etkileneceğini ileri süren katılımcılar, turizm geliştirme plan ve projelerine tüm paydaşların doğrudan katılımlarının sağlanması gerektiğini ifade etmektedirler.

Didim’in sahip olduğu doğal, beşeri ve kültürel öğeler alternatif turizmin geliştirilmesi ve sürdürülebilir bir temel oturması için yeterli değildir. Turizm konusunda kamu, özel sektör, yerel halk, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve turizm uzmanları, girişimcileri ve turistlerin ortak paydada birleşmeleri ve bütün kararların ortak akıl ile alınması gerekmektedir.

Turizm planlarında görüş ve düşüncelerine kulak verilmesi gereken bir diğer grup ise turizm çalışanlarıdır. Genel olarak kitle turizmi içerisinde yılın belli aylarında istihdama katkıda bulunan turizm işletmeleri, turizm sezonunun kısa süreli olması ve çalışanların iş akti sürekliliklerinin olmaması gibi nedenlerle kalifiye personel bulmakta zorluk çekmektedir. Turizm tesislerinde istihdam edilen personellerin de önemli bir bölümü

sürekli bir iş bulmaları durumunda turizmde çalışmayı istememektedir. Personel değişiminin hızlı olduğu turizm sektörünün sürdürülebilir bir yapıya sahip olması biraz zaman alacaktır. Bu kapsamda turizm faaliyetlerinin on iki aya yayılması, yeni turizm türlerinin ve yörelerinin keşfedilmesi, hem turizm sürdürülebilir bir niteliğe sahip olmasını sağlayacak hem de yetişmiş işgücünün diğer sektörlere gitmesini önleyecektir. Bu nedenle alternatif turizm türleri ile turizmin sürdürülebilir yapısı ve kalifiye işgücü arasında güçlü bir ilişki mevcuttur.

Turizm sektörünün en temel ve bir an önce çözüme kavuşturulması gereken sorunlarından biri de turizm konusunda yeterince bilgi sahibi olmayan bireylerin sektör içinde istihdam edilmesidir. Söz konusu sorunun ortadan kalkması için planlı bir çalışma ile turizm sektörü hakkında ilgili kanuni düzenlemelerin yapılması ve bilgi sahibi turizm çalışanlarının da bu düzenlemeyi desteklemesi gerekmektedir. Turizm tesislerini işletenlerin ve çalışanların turizm eğitimi almış bireylerden oluşması ve turizm konusunda sürdürülebilir bir yapının kurulması için söz konusu düzenlemelerin bir an önce hayata geçirilmesi gerekmektedir (Marangoz ve Karadağ, 2017: 37).

Turizm geliştirme plan ve projelerinin en doğal ve zorunlu paydaşlarından birini oluşturan yerel halk, turizmin pozitif etkileri kadar negatif etkileriyle karşı karşıya kalmaktadır. Yılın belli dönemlerinde yörelerinin turizme açılması farklı kültürlerle iletişim ve etkileşim kurabilme imkanını yakalayan, iktisadi bakımdan gelişme potansiyeli içine girebilen yerel halk, doğal yapının zarar görmesi ve kültürel dokularının korunamaması gibi süreçlerle karşılaşmaktadır. Yörelere gelen turistlerin yereldeki yaşam tarzına saygı göstermemeleri, yadırgamaları, yemeklerinin ve giyim-kuşamlarının eleştirilmesi, genç kuşağın yabancı turistlerle etkileşimleri neticesinde onlar gibi olmaya başlaması gibi etkenler yerel halkı turizm faaliyetlerinden uzaklaştırmaktadır. Bu durumların önüne geçebilmek için turizm geliştirme planlarına yerel halkın doğrudan katılımı sağlanmalı, görüş, düşünce ve önerileri dikkate alınmalıdır. Didim’de turizm faaliyetlerinin özellikle de alternatif turizm faaliyetlerinin istenilen ve beklenen düzeyde gelişme gösterebilmesi için yerel halkın yanında turizm konusunda bilgili ve tecrübeli kişi ve kurumların planlama süreçlerine dahil edilmesi gerekmektedir. Söz konusu kişi ya da kurumların turizm konusunda hazırlayacak oldukları turizmin olumlu ve olumsuz taraflarına ışık tutacak olan raporları detaylı bir şekilde incelenmeli, önerileri dikkate alınmalıdır.

Turizm faaliyetlerinden elde edilecek olan ekonomik kazançların özellikle kar paylarının bir bölümü, turizm sektöründe küresel çapta ortaya çıkan yeni trendleri takip edebilmek için ayrılmalıdır. Bir bölümü ise turizm çalışanlarının motivasyonlarını arttırabilmek amacıyla ödül ya da ikramiye

başlığı altında çalışanlar arasında ayırım gözetmeden ve eşitlik ilkesini esas alarak dağıtılmalıdır.

Turizmin yalnızca kitle turizminden ibaret olmadığını gösteren alternatif turizm faaliyetlerinin en temel özelliklerinden birini sürdürülebilir olmaları oluşturmaktadır. Sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde şekillenen ve hayat bulan alternatif turizm faaliyetlerinin ülkemizde istenilen ve beklenen düzeyde geliştirilmesi için teşviklerin verilmesi, gerekli kanuni düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Yereldeki değerlerin ortaya çıkarılması ve tanıtılması için gerekli olan çalışmaların kamu ve özel sektör işbirliği ile yürütülmesi, kaybolmaya yüz tutan maddi ve manevi unsurların, yerel hayat tarzının, doğanın ve doğal olanın korunması için bütün çalışmaların yapılması alternatif turizm faaliyetleri için hayati derecede önem taşımaktadır. Turizm konusunun yatırım yapmak isteyen girişimcilere gerekli kolaylıkların sağlanması ve bu kesim turizm yatırımları konusunda cesaretlendirilmelidirler. Turizm plan ve programlarında yerel hayatı ve yerel halkı destekleyecek ya da zor durumda bırakabilecek bütün ihtimaller üzerinde tüm detayları ile durulmalı, uzun süreli ve uygulanabilir çalışmaların yapılması turizmin geleceği için gereklidir.

KAYNAKLAR

- Acır, E. (2010). *Türkiye’de Gençlik Turizmi Potansiyelinin Geliştirilmesi ve Çözüm Önerileri*. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara: Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi.
- Akova, İ. (2000). “Alternatif Turizm Olanaklarımız”. *Coğrafya Dergisi*, 8, 71-84.
- Aktaş, G. (2007). *Turistik Çekicilikler, Genel Turizm*, (Ed. Orhan İçöz), 99-115, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Alkan, C. (2015). “Sürdürülebilir Turizm: Alaçatı Destinasyonuna Yönelik Bir Uygulama”, *Journal of Yasar University*, 10 (40), 6692-6710.
- Aydın, O. (2012). Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (23), 91-96.
- Avcıkurt, C. (2007). *Turizm Sosyolojisi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Balcı, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Biçici, F. (2013). “Datça Yerel Halkının Sürdürülebilir Turizm Gelişimine ve Turizm İşletmelerine Yönelik Tutumları”. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 19-36.
- Buhalis, D. (1999). “Limits of Tourism Development in Peripheral Destinations: Problems and Challenges”, *Tourism Management*, 20 (2), 183-185.
- Çelik, S. (2018). “Alternatif Turizm”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (56), s. 193-204.
- Çetin, M. (2006). “Teori ve Uygulamada Bölgesel Sürdürülebilir Kalkınma”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7 (1), 1-7.
- David L.-Edgell Sr. (2006). *Managing Sustainable Tourism a Legacy for the Future*,

New York: Haworth Press.

- Doğan, H. Z. (2004). *Turizmin Sosyo-Kültürel Temelleri*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Sarıışık, M.-Genç, K. (2017). “Sürdürülebilir Turizm Konusunda Yapılan Bilimsel Çalışmalar Üzerine Nicel Bir Değerlendirme (2000-2016)”, *4th International Congress of Tourism & Management Researches*, 12-14 May 2017, 59-72.
- Ghaderi, Z.-Henderson, J.C. (2012). “Sustainable Rural Tourism in Iran: A Perspective From Hawraman Village”. *Tourism Management Perspectives*, 2-3, 47-54.
- Gülcan, B. (2010). “Türkiye’de Kültür Turizminin Ürün Yapısı ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaştırma İhtiyacı”. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 99-120.
- Hacıoğlu, N.- Avcıkurt, C. (2008). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Hunter, C. (2002). “Sustainable Tourism and The Touristic Ecological Footprint”, *Environment and Sustainable Development*, 4 (1), 7-20.
- Hwan-Suk, C.- C, Sırakaya, E. (2005). “Measuring Residents’ Attitude Toward Sustainable Tourism: Development of Sustainable Tourism Attitude Scale”. *Journal of Travel Research*, 380-394.
- Kahraman, N. (2010). “Doğa ve Kış Sporları Bağlamında Sürdürülebilir Turizm Gereklere”. *Erzurum I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi*.
- Kılıç, B., Kumaz, A. (2010). “Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği”. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2 (4), 39-56.
- Marangoz, M.-Karadağ, L. (2017). “Sürdürülebilir Turizm Açısından Alternatif Turizmin Önemi: Marmaris Örneği”, *Turizm Akademik Dergisi*, 02, 29-40.
- Meydan Uygur, S.-Baykan, E. (2007). “Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri”. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 32-39.
- Özdemir, D. (2003). “Yeniden Canlandırma Projelerinde Kültür, Turizm ve Emlak Piyasaları Üzerine Kurulu Stratejilerin, Başarı(sız)lıkları Koşullarının İncelenmesi”. *Kentsel Dönüşüm Sempozyumu*, 11-13 Haziran. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Rosenow, J.E.-Pulsipher, G.L. (1979). *Tourism: The Good, the Bad and the Ugly*. *Media Productions and Marketing*, Nebraska.
- Sancar, F. H. (1991). *Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm: Özgün Değerlerin Korunması ve Geliştirilmesi*, Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını.
- Simpson, K. (2001). “Strategic Planning and Community Involvement as Contributors to Sustainable Tourism Development”. *Current Issues in Tourism*, 4 (1), 3-41.
- Sofield, T. H. B. (2003). *Empowerment for Sustainable Tourism Development*. Amsterdam: Pergamon.
- Spenceley, A. (2008). “Requirements for Sustainable Nature-based Tourism in Transfrontier Conservation Areas: a Southern African Delphi

- Consultation". *Tourism Geographies*, 10 (3), 285-311.
- Stronza, A. - Pegas, F. (2008). "Ecotourism and Conservation: Two Cases from Brazil and Peru", *Human Dimensions of Wildlife*, 13 (4), 263-279.
- Swarbrooke, J. (2002). *Sustainable Tourism Management*. CAB International, Wallingford.
- Wight, P. A. (2002). "Supporting the Principles of Sustainable Development in Tourism and Ecotourism: Government's Potential Role". *Current Issues in Tourism*, 5(3-4), 222-244.
- Yalçın, Z. (2016). "Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yeşil Ekonomi Düşüncesi ve Mali Politikalar", *Çankırı Karatekin Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 6 (1), 769-775.
- Yeşiltaş, M.-Öztürk, İ. (2008). "1. Bölgesel Kalkınma Çerçevesinde Alternatif Turizm Faaliyetlerine Yönelik Bir Değerlendirme: Sivas Örneği". *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9 (1), 1-18.
- You, H.-Zhang, X. (2017). "Sustainable Livelihoods And Rural Sustainability In China: Ecologically Secure, Economically Efficient Or Socially Equitable?". *Resources, Conservation and Recycling*, (120), 1-13.